

Sant Antoni 2024

► Aquesta celebració referma la **nostra identitat** i els valors que ens identifiquen.
► Recordam en les pàgines següents **la història i els fets** que han marcat el passat i present de Menorca.

Adolfo Vilafranca

President del Consell de Menorca

Momento para celebrar lo que nos une

Cada 17 de enero celebramos Sant Antoni, una fiesta que conmemora la reconquista cristiana de la Isla por el rey Alfonso III de Aragón en 1287. Esta fecha es de gran importancia histórica para Menorca, ya que marcó el final de la dominación musulmana y el inicio de una nueva era para la Isla, marcada por la integración definitiva dentro del mundo occidental.

Actualmente, Sant Antoni es una jornada festiva en la que todos los menorquines reafirmamos nuestro orgullo de pertenecer a una tierra con una tradición, una cultura y un patrimonio envidiable a todos los niveles. Sant Antoni pone en valor nuestra historia y lo que nos une como pueblo. Sant Antoni nos remite a la unión de nuestra sociedad, diversa y plural. Sant Antoni es una fecha que nos recuerda que los ciudadanos de Menorca, cuando nos unimos en favor del bien común y dialogamos buscando el consenso, somos capaces de conseguir grandes hitos.

Por ejemplo, las dos distinciones de la Unesco que ostentamos. El año pasado cumplimos 30 años como Reserva de Biosfera y en septiembre la candidatura de la Menorca Talayótica fue proclamada Patrimonio Mundial. Por ello, este año el experto en islas Cipriano Marín será el protagonista del acto institucional. Primero, porque como experto de la Unesco es uno de los máximos responsables de haber llevado hasta el éxito las dos candidaturas, y queremos que la sociedad menorquina conozca a quien, desde las bambalinas, ha trabajado incansablemente por Menorca a lo largo de las tres últimas décadas.

En segundo lugar, porque los dos títulos de la Unesco nos remiten a nuestros orígenes, a nuestras raíces, a nuestro ADN. A lo que somos y a lo que queremos ser. A nuestro pasado y a nuestro futuro. Y este Sant Antoni, el pri-

mero de un nuevo gobierno, hemos querido que sea también un momento de reflexión para detenernos, desde el presente, y hacer balance de lo conseguido para coger fuerzas y remar juntos hacia el futuro.

Tenemos la convicción de que es más necesario que nunca poner en valor la Isla y su evolución para dejar claro que estamos orgullosos de nuestro territorio, de nuestra cultura y de nuestra riqueza en todos los ámbitos. Las dos distinciones de la Unesco muestran al mundo lo que somos y lo que queremos ser. Remiten al equilibrio, el desarrollo sostenible, la pluralidad cultural y la diversidad paisajística, económica y social que como presidente del Consell Insular trabajo por salvaguardar y potenciar.

No hay que olvidar que en los últimos años Menorca ha vivido momentos difíciles. La crisis económica ha provocado un aumento de la desigualdad y la polarización social. En la Isla en los últimos años se ha agravado, por

ejemplo, el acceso a la vivienda.

Tenemos muchos retos por delante. En este contexto, es más importante que nunca construir un futuro mejor para nuestra isla y los menorquines. Un futuro más justo, libre e igualitario en el que podamos avanzar y progresar. Nuestro objetivo es garantizar el bienestar de todos los ciudadanos, y trabajar para generar oportunidades y evolucionar en positivo.

En este nuevo año que comenzamos, os invito a celebrar lo que nos une para conseguir el futuro que nos merecemos y queremos para Menorca. Bon Sant Antoni!

Josep Bagur Torres

Director del diari MENORCA

Amb què regam les arrels?

A l'barranc de Cala en Porter, pel Camí de Cavalls, en direcció a Son Bou, hi havia un enorme arbre centenari, catalogat i protegit, que fa uns anys es va morir. Res és etern, però te sap greu que un arbre que ha sobreviscut unes quantes generacions humanes desaparegui del paisatge. L'herència, que és la terra, va perdent alguns elements, tot i que, està clar, se n'incorporen de nous. De l'arbre només veïem un tronc gran i unes branques enormes, però sota terra segur que hi havia unes llargues arrels, esteses buscant aigua.

Els menorquins també tenim unes llargues arrels. A vegades, noltros no li donam importància, però de fora molta gent ho valora. A Mallorca admiren la fortalesa de la nostra cultura, de les tradicions, de les festes i solen concloure que els menorquins tenim més arrelada la identitat pròpia que qualsevol altra illa.

Però on cercam l'aigua perquè les nostres arrels estiguin fortes i sanes i no morim de set? Amb què hem de regar la nostra identitat?

La fortalesa de la cultura popular és un factor clau. Hi ha un grapat nombrós de bons investigadors de la història i la cultura menorquina. Aquesta feina fa que no es perdin elements importants del tresor que tenim. Podria fer una llarga llista d'autors molt actius en aquesta tasca, el motor de la qual és l'estimació per la petita pàtria propera.

La literatura pròpia també viu uns temps excel·lents. La creació de les lletres ha donat molts de fruits i també la majoria beuen de temes menorquins.

La música s'hi suma. La gran quantitat d'estudiants i la

qualitat de molts músics i cantants, són també una forma de regar les nostres arrels. El teatre, el glosat, la creativitat artística... Fruit de la fortalesa de les arrels creix la capacitat d'innovar, d'estar oberts a les noves propostes i tendències i fer-les pròpies, amb la nostra personalitat col·lectiva.

La conservació del territori és també fonamental. La Menorca ben cuidada és fruit d'un sentiment que compartim per la nostra terra i que no s'encadena a cap ideologia.

Però la societat barata. Acollim a molts nouvinguts, d'altres terres, llengües i amb arrels pròpies. Els necessitam per a l'activitat econòmica i per pagar les pensions. Perquè les arrels pròpies no es debilitin amb de regar la nostra societat amb la cultura i la llengua pròpies. No puc negar que m'agrada quan sent que uns fillets arribats d'Equador o del Marroc o d'Ucraïna rallen el menorquí tan bé com noltros.

Instantànies d'una gran festa

► **Els Tres Tocs.** És l'acte més significatiu de la festa de Sant Antoni. Representa l'arribada i l'entrada d'Alfons el Liberal a l'antiga Medina Minurqa, el centre polític i administratiu de la Menorca andalusina, alliberant-la del domini sarraí. Segons la tradició, fou el 17 de gener quan es produí la victòria militar de les tropes catalanoaragoneses comandades pel rei Alfons. Significà la incorporació de l'illa a la cristiandat. Hi ha constància escrita de la celebració a Ciutadella almanco des de 1575. Però la festa ja se celebrava abans d'aquesta data.

► **Les beneïdes.** Sant Antoni és considerat patró dels animals. Les beneïdes tenen el seu origen en l'antiga societat agrícola, en la qual els pagesos encomanaven al sant la fertilitat i la cura de les bísties indispensables per a les feines del camp. Era una creença que beneir-los els protegia de malalties i caigudes durant tot l'any. Avui en dia, aquesta benedicció ha derivat cap a mascotes.

► **Actes institucionals.** A Ciutadella, la sessió municipal solemne se celebra la tarda de la vigília amb un ple i el pronunciament del pregó o conferència acadèmica. Va ser instituït en temps de l'alcaldia d'Antoni Orell, tot aprofitant la commemoració del setè centenari de la conquesta (1287-1987). El dia de Sant Antoni, el Consell convoca una sessió de ple de caràcter extraordinari seguit d'una allocució sobre algun tema al·lusiu a la diada, de temàtica social o política, d'interès general per als menorquins.

► **La rifa del porquet.** El porquet és l'animal que sempre acompanya sant Antoni i se'l representa assegut als seus peus. Antany, la rifa del porc era molt valorada perquè en feien porcejades. Segons apunta el doctor en Història Florenci Sastre, el sorteig del porcell a Ciutadella existeix, com a mínim, d'ençà de 1780, com també existien prerrogatives de les quals gaudien els porcs que cuidaven els antonians i que podien passejar pels carrers de Ciutadella sense que ningú els pogués fer res.

► **Dàtils, taronges i brou.** El mercat se celebra a la plaça de Sant Antoni, davant l'hospital municipal, edificat sobre l'antic convent-hospital dels frares antonians. Dàtils, taronges i garballons són els simbòlics fruits amb els quals sant Antoni s'alimentà durant les seves retirades al desert de la Tebaida. Les autoritats també visiten els asilats del geriàtric i tasten l'anomenat brou de Sant Antoni. És un menjar fet a la manera antiga, a base de gallina. Els nostres avantpassats, generalment d'economia pobra i de subsistència, consideraven que el brou de gallina era nutritiu, saludable i aportava calor.

► **Torrades.** La referència més allunyada que en tenim d'aquests foguerons, segons assenyala l'historiador Josep Portella en el Quadern de Folklore sobre «Les festes de Menorca», ens remet a 1887 quan l'Ajuntament de Maó subvencionà l'encesa d'alguns festers. El foc es fa a les vespres del sant i sol estar acompanyat de ballades populars. S'hi sol vendre principalment sobrassada i botifarró i, sens dubte, suposa fer caliu per a la festa de Sant Antoni que arriba a l'endemà.

ENTREVISTA

CONFERENCIANT A L'ACTE INSTITUCIONAL DE L'AJUNTAMENT DE CIUTADELLA

«EL 'MENORCA' no és un diari més per als menorquins, és el nostre diari»

L'editor, **Josep Pons Fraga**, parlarà dimarts a Ciutadella sobre la Conquesta de Menorca i la intel·ligència artificial

M.P.F.

L'editor d'aquest Diari, Josep Pons Fraga, és, enguany, l'encarregat de pronunciar el pregó institucional de Sant Antoni a Ciutadella. Parlarà sobre fets històrics i intel·ligència artificial, dos conceptes que semblen contradictoris, però Pons Fraga ho entrellaça amb gran perícia per reflexionar sobre aquest nou món que ja és aquí, al nostre costat.

«La crònica de la Conquesta de Menorca en el temps de la intel·ligència artificial». Com encaixam aquests dos conceptes?

—Dirigesc, primer, una mirada a les quatre grans cròniques, de Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere III, que, junt amb la «Llegenda de la Conquesta», de Pere Miquel Carbonell, expliquen els fets de la Conquesta de Menorca. I després faig una reflexió en veu alta sobre si el fet d'armes del rei Alfons III, de 1287, succeís ara, 737 anys després, qui escriuria el relat, com i quina narració ens arribaria en aquests temps líquids d'internet, whatsapps, xarxes socials, ChatGTP i intel·ligència artificial.

I, per tant, com informariem els mitjans si la Conquesta tingués lloc dia 17 de gener de 2024?

—Ja no seria possible ni creïble un relat èpic, basat en aparicions de sants i esdeveniments miraculosos. Ho viuríem en temps real, amb milers d'imatges, piulades a les xarxes socials, la interrupció de la programació a les televisions, l'obertura dels noticiaris a les ràdios i les fotografies més impactants a les portades de la premsa escrita i els diaris digitals. La Conquesta de Menorca, avui, seria emesa en directe a tot el món des d'unitats mòbils connectades a satèl·lits, amb periodistes, enviats especials, càmeres i fotògrafs desplaçats a la nostra Illa. Minut a minut, cada moviment, cada acció de la invasió, seria radiografiat i cadascú,

des de caseva, ho podria veure.

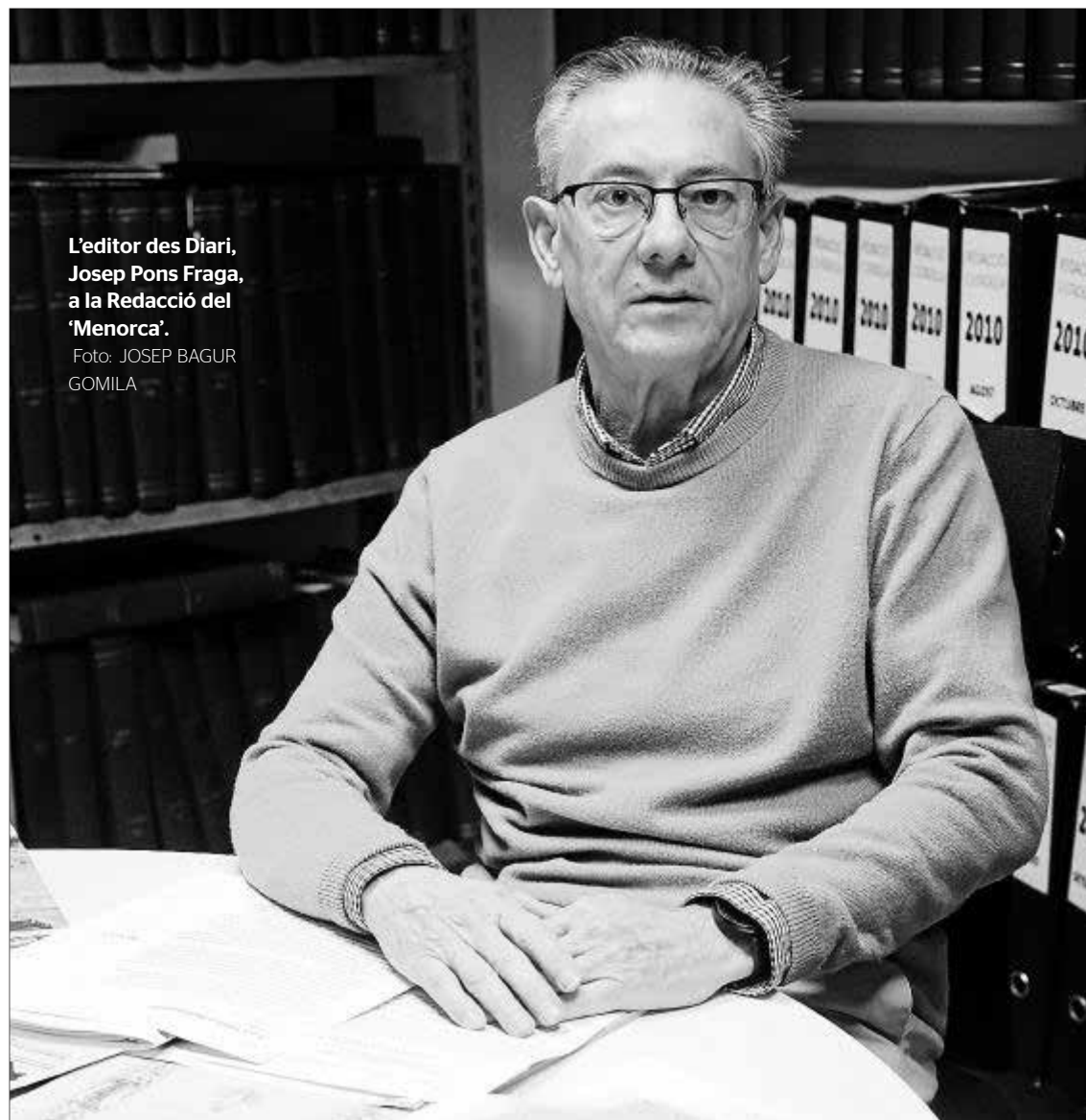
Cròniques sobre la Conquesta, marcades per grans dosis d'exageració i assaonades d'imaginació, ens venen a reafirmar la importància de disposar de mitjans pròxims, verços i amb informacions contrastades, com fa «Es Diari»?

—Les informacions periodístiques s'escriuen avui, com feim a les redaccions d'«Es Diari», des dels principis de la professionalitat, la veracitat, contrastar els fets i emprar fons solvents. La triple responsabilitat d'«Es Diari» —social, periodística i empresarial— constitueix una exigència permanent, en ser el mitjà de comunicació de referència de l'Illa, amb dos mitjans complementaris: el rotatiu escrit, el «Menorca», i el digital [menorca.info](#). Iñaki Gabilondo ens adjudica la immensa responsabilitat de cohesionar, des d'aquesta catedral de paper que és el diari «Menorca», a tota la societat menorquina. Aquí és on trobam la grandesa, la fortuna, els beneficis i el sentit de que una illa com Menorca, petita i gran a la vegada, continuï gaudint, 82 anys després, d'un diari propi.

La intel·ligència artificial causarà estralls en els mitjans de comunicació?

—La IA ja és a les redaccions. És una realitat cada vegada més potent, que forma part del nostre ADN i és present a tots els àmbits i espais de l'economia, la medicina, la cultura, la comunicació, la política i la societat. Als mitjans, és una tecnologia que cal emprar amb seny i professionalitat per a evitar les *fake news*, la desinformació, i, sobretot, els plagis i còpies que anul·len i desvirtuen la bellesa i la potència de la creació humana. Causarà 'estragos' —coneixem casos de greus errades— si no la utilitzam amb discerniment i rigor.

Quin ha de ser el seu paper? Per-

L'editor del Diari, Josep Pons Fraga, a la Redacció del 'Menorca'.

Foto: JOSEP BAGUR GOMILA

«No ens podem deixar endur per la falsa il·lusió que la IA en sap molt més que tots nosaltres»

«La redacció és el cor d'Es Diari, on trobam la capacitat de feina, la intuïció, els contactes»

«El perill és deixar que la IA pensi per nosaltres, i pitjor encara, que prengui les decisions que ens corresponen»

què no es pot remar a contracorrent, però tampoc deixar-se seduir per la novetat.

—Com assenyala l'empresari menorquí Santiago Barro, el paper de la IA ha de ser d'acompanyant, de copilot. En cap cas els seus algorismes poden substituir les decisions, els sentiments i les aportacions intel·lectuals dels éssers humans. I com reivindica l'escriptora Maken Masanet, primer és la Intel·ligència Natural, o sigui, identificar els infants i els joves que anomenam 'su-

perdotats' i aplicar el protocol de detecció de tots aquests alumnes amb altes capacitats intel·lectuals.

Quines fortaleeses hem d'aprofitar i quines debilitats hauríem d'evitar?

—La IA ens dona l'oportunitat, als periodistes, d'obtenir continguts escrits i audiovisuals, moltes dades i materials. Una immensa i cabdala informació que cal valorar, analitzar i gestionar amb esperit crític. La principal amenaça són les al·lucinacions que genera en 'fabricar' respostes errònies. No podem, per tant, donar-ho tot per bo, sense contrastar-ho i revisar-ho; i sobretot, no ens podem deixar endur per la falsa il·lusió que la IA sap més que nosaltres. El perill més fort és deixar que la intel·ligència artificial pensi per nosaltres, i pitjor encara, que prengui decisions que ens corresponen a nosaltres.

«Es Diari» ja ha saltat el trampolí de l'era digital i neda en un món globalitzat.

—En aquest món on estem connectats de forma permanent, on vivim a cop de clics i de links, reclamam informació immediata. Vivim una transformació accelerada, on el món digital és cada vegada més present. Per açò, volem dur «Es Diari» dins la butxaca, en el mòbil, però la IA ha de ser útil, l'hem de controlar, i no pot anul·lar el pensament natural. El digital és com una ràdio escrita, que dona resposta a

la necessitat urgent de saber què ha passat o què està passant. No pot ser immediata i atabalament; cal serenitat i ponderació per trobar, tant al rotatiu en paper com també a [menorca.info](#), la reflexió, l'anàlisi i la interpretació. No podem quedar en el primer impacte.

Com bé citava abans, amb la digitalització i la IA arriben també les fake news. Amb quines eines les combat «Es Diari»?

—Amb periodisme ben fet, que implica arribar al fons dels fets. Davant del dubte, sempre periodisme. A les facultats de Ciències de la Informació ens ensenyaven que els fets són sagrats i les opinions són lliures. Antoni Bassas advertí: «el que realment passa és menys important que com ens fa sentir el que passa». Dit amb altres paraules, notícies falses que són mentida, però que volem escoltar i que ens arribam a creure. Les *fake news* no són noves, perquè la veritat i la mentida, en totes les seves formes, han conviscut al llarg de la història. Cal combatre-les escoltant totes les parts d'un conflicte, conèixer l'entorn, comptar amb fonts veraces i fiables, distingir una notícia d'un rumor, i amb un exercici responsable de la professió periodística.

Som l'únic mitjà de paper a Menorca. Quina és la fórmula perquè la rotativa dugui més de 80

Continua a la pàgina següent

>> Ve de la pàgina anterior

anys sense aturar?

—«Es Diari» és el resultat d'una feina en equip, de professionals que són bons coneixedors de la realitat menorquina i disposen de molts contactes. Un treball que no atura mai duit a terme des dels principis editorials de professionalitat, menorquinitat i pluralitat. El nostre objectiu és ser «es Diari de tots», per a recollir el batec de tot allò que succeeix a la nostra Illa, i ens fixam en allò més pròxim, més immediat, als fets d'àmbit insular i local. Precissament, la premsa local és la que millor resisteix en la crisi del paper. La menorquinitat dona sentit a aquest mitjà que anomenam «Es Diari», perquè no és un diari més per als menorquins, és el nostre diari.

El 2023 es compliren deu anys des de la integració entre Última Hora i Editorial Menorca. Quin balanç en fa?

—Amb la perspectiva de deu anys, va ser una decisió encertada, perquè, malgrat el tancament d'Última Hora Menorca, que va ser dolorós per als qui havíem iniciat i aconseguit consolidar aquella iniciativa, començada de zero el 15 de gener del 2000, ha sabut integrar dos equips i dos estils de periodisme a la nostra Illa en una mateixa empresa i una mateixa redacció. S'ha donat continuïtat al diari «Menorca», la capçalera de més llarga durada a la història del periodisme insular; s'ha duit a terme també la renovació i modernització tecnològica; s'han creat noves seccions i comptam, avui, amb altres redactors i col·laboradors. I ja estem plenament immersos en els nous formats digitals que aporten altres continguts i faciliten la participació dels lectors, amb més possibilitats de ser emissors, interactuar i obtenir *feed backs*.

Quin és el futur del diari de paper? Ningú no s'imagina no trobar-lo quan ens aixecam.

—La premsa escrita i digital té i tindrà futur mentre compti amb la

confiança dels subscriptors, dels lectors, de les empreses, de les entitats, associacions i institucions. Açò exigeix que s'entengui la nostra feina. Si el diari que pensam, dissenyam, redactam, imprimim i distribuïm no és entès, llavors el fracàs està assegurat. Acostum a demanar com seria Menorca sense «Es Diari» i no aconseguesc cap resposta, només silenci i perplexitat. Avui ningú no es planteja ni veu factible aquesta possibilitat, no es comprèn aquesta Illa sense el seu mitjà de referència, que aquests darrers 82 anys ha explicat els seus fets, les persones i les històries.

No hi ha dubte que costa trobar notícies en una illa tan petita com Menorca. Aquí entra la perícia i professionalitat dels periodistes de la casa?

—El millor actiu del diari són els periodistes. La redacció és el cor d'«Es Diari», on trobam la capacitat de feina, la intuïció, els contactes; i on sorgeixen les idees i els temes que després, transformats en reportatges, cròniques i entrevistes, aporten els continguts. Un diari no és una fàbrica de sabates, on totes repliquen el mateix model, el mateix patró. Som un intrèpid taller de notícies, i açò implica una feina intel·lectual, coneixements i també intel·ligència. Cada periodista té el seu estil propi, la seva mirada personal i la seva manera de redactar les informacions. Cal respectar-ho perquè enriqueix el diari.

Quina notícia li hauria agradat donar?

—Que els menorquins hem estat capaços de posar-nos d'acord sobre quina i com ha de ser l'Illa que rebran i on hi viuran les pròximes generacions. Aconseguir l'enteniment per definir un model social, econòmic i territorial que faci possible una Menorca pròspera, més respectada, amb major felicitat i benestar. Una illa, al cap i a la fi, que pugui escriure el seu propi futur, amb orgull i amor propi. Perquè, avui sabem d'on venim, però desconexim cap a on anam.

Gerard Villalonga Hellín

Bisbe de Menorca

Deixebles missioners

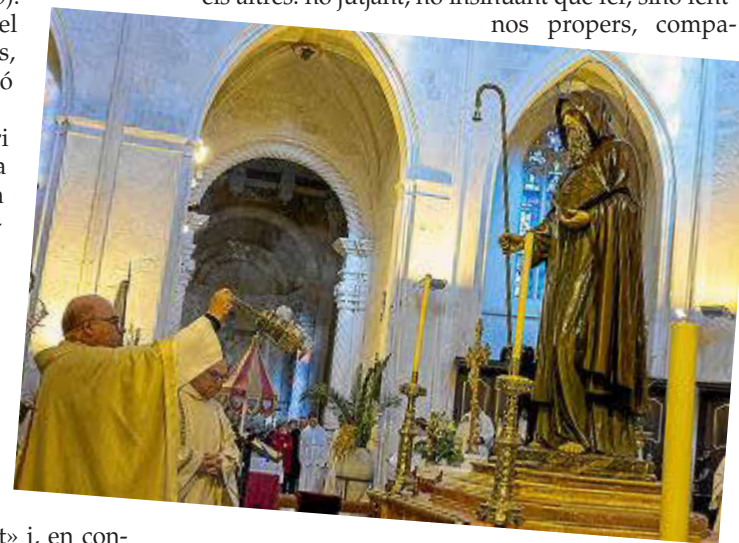
Si vols ser perfecte, vé, ven tot el que tens i dona-ho als pobres, i tindràs un tresor en el cel. Després vine i segueix-me» (Mt 19, 21). Aquestes són les paraules de Jesús que Sant Antoni va escoltar com a dirigides personalment a ell quan entrava a l'església durant la proclamació de l'Evangeli. Ja hi havia una inquietud interior prèvia. Immediatament vingué la decisió. Però encara hi havia resistències que foren vençudes en escoltar proclamar altres paraules del Senyor: «No us preocupeu per la vostra vida, pensant que menjareu o que beureu...» (Mt 6, 25). I desprendent-se de tot allò que el podia distreure dels seus propòsits, posà tota la seva vida a disposició de Déu i de l'Església.

La celebració del 737è aniversari de la restauració del cristianisme a Menorca, ens convida cada any a dirigir la mirada vers el nostre Patró. La seva vida ens impulsa a beure sempre de les aigües clares de l'Evangeli, a tornar a les fonts per tal renovar la nostra identitat com a autèntics deixebles i missioners de Jesucrist. Que les nostres comunitats cristianes i cadascun dels cristians de la nostra Illa escoltem avui de nou les paraules de Jesús: «Vine i segueix-me», «No et preocupis tant» i, en conseqüència, experimentem una renovació profunda i passem d'una fe sociològica, individualista i rutinària a un cristianisme viu, existencial, comunitari i testimonial. La gràcia de Déu ens prepara interiorment i ens enforteix per tal de poder donar aquesta passa endavant.

El Papa ens recorda als deixebles missioners del segle XXI que «la llum de Crist es difon a través de l'anunci de l'Evangeli i amb el mateix mètode elegit per Déu per venir entre nosaltres: l'encarnació, és a dir, fer-se pròisme de l'altre, trobar-lo, assumir la seva realitat i portar el testimoni de la nostra fe. Només així la llum de Crist, que és Amor, pot brillar en els qui l'acullen i atreure els altres» (Papa Francesc, Angelus, 6 de gener de 2021). El magisteri del Papa Francesc repeteix amb insistèn-

cia que «la llum de Crist no s'expandeix per proselitisme, s'expandeix pel testimoniatge, per la confessió de la fe i també pel martiri» (Ibidem).

Els catòlics de Menorca hem de superar la temptació del pessimisme i amb l'ajuda i intercessió de St. Antoni Abat hem de ser homes i dones que viuen la seva fe amb alegria i esperança. Els sants han fet viva aquella imatge evangèlica del llevat que fa créixer la massa. Amb entranyes de misericòrdia, sentim-nos estimats i perdonats per Déu, nosaltres amb tota humilitat «podem aixecar els altres: no jutjant, no insinuant que fer, sinó fent-nos propers, compa-

tint, compartint l'amor de Déu. La proximitat és l'estil de Déu amb nosaltres» (Papa Francesc, Angelus, 10 de gener de 2021).

Em sembla que aquesta és una de les claus per poder evangelitzar el nostre temps i ésser vertaderament una església de portes obertes. No som aquí per a jutjar, sinó per estimar; ningú s'ha de sentir jutjat per nosaltres, sinó tots s'han de sentir estimats per nosaltres i per Déu a través nostre. Aquesta és una Església mare i acollidora, que acompanya les persones i les hi facilita el trobar-se amb Jesucrist que ens crida sempre a tots la conversió i ens mira als ulls repetint-nos amb amor: «vine i segueix-me». És la gràcia de Déu que ens transforma els cors i renova les nostres vides com a deixebles i missioners de Jesucrist.

Colonya us desitja unes molt bones festes de Sant Antoni

AJUNTAMENT
DE MAÓAJUNTAMENT
DE CIUTADELLAAJUNTAMENT
D'ALAIORAJUNTAMENT
DES MERCADALAJUNTAMENT
DE FERRERIESAJUNTAMENT
DES CASTELLAJUNTAMENT
DE SANT LLUÍSAJUNTAMENT
DES MIGJORN GRAN

Menorca,

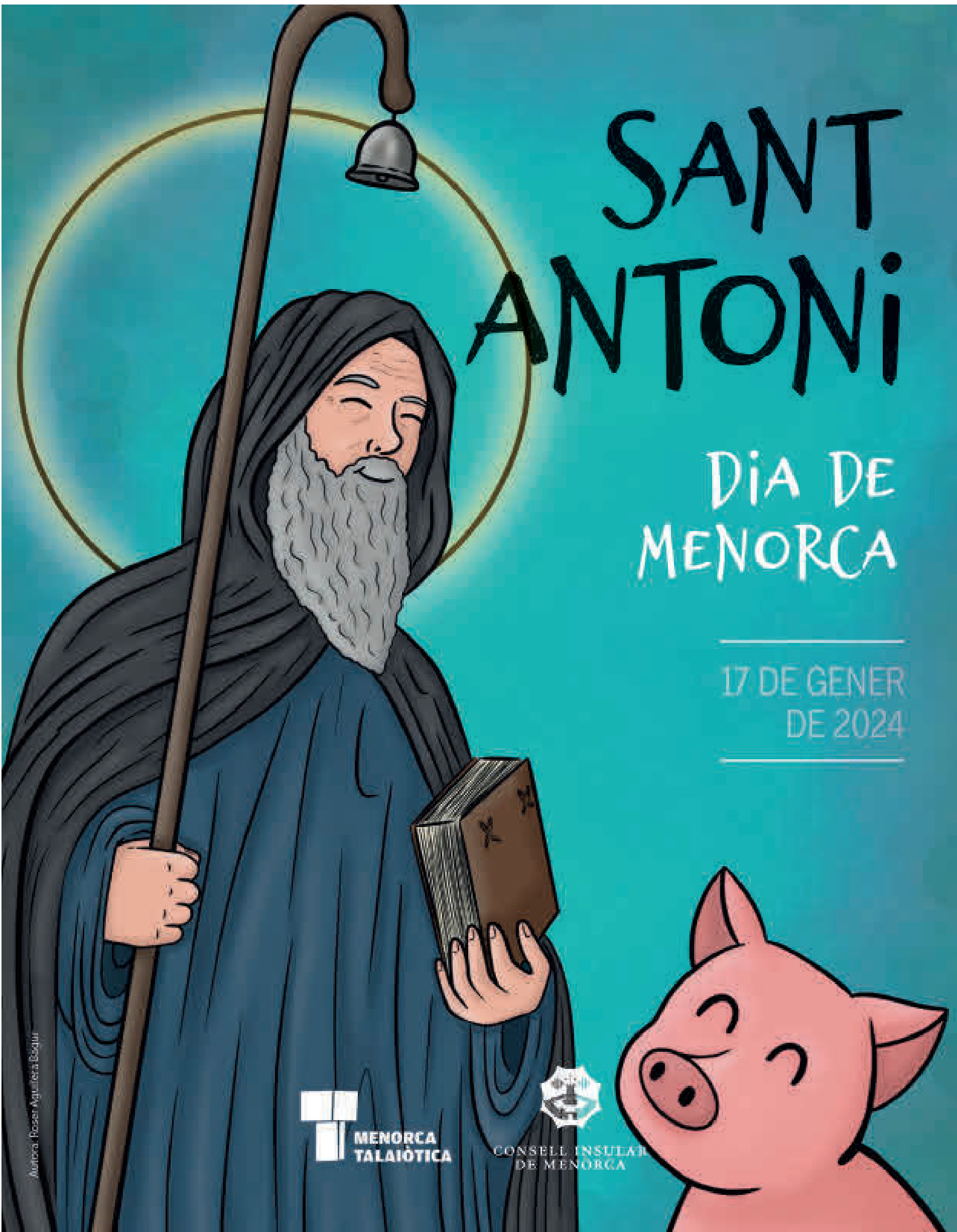
Punt de trobada de cultures, pont entre pobles,
arrelament de costums fets tradició.

Paisatge que defineix el tarannà menorquí,
patrimoni testimoni dels primers moradors
esdevinguts societat que avança.

Sant Antoni és germanor, esperit de superació.
Punt d'unió.

Els Ajuntaments de Menorca us feliciten en el Dia del Patró
i us conviden a participar dels actes commemoratius.

Bon Sant Antoni 2024!

SANT ANTONI

DIA DE MENORCA

17 DE GENER DE 2024

Autora: Roser Agustera Bisguí

 MENORCA
TALAIÒTICA

 CONSELL INSULAR
DE MENORCA

Bon Sant Antoni

17 de gener · Diada de Menorca

Port de Maó

Associació Farmacèutica de Balears

ENTREVISTA

CONFERENCIANTE DEL ACTO INSTITUCIONAL DEL CONSELL

Mercè Pons

El experto en islas y desarrollo sostenible Cipriano Marín será el encargado de pronunciar la conferencia del acto institucional insular de Sant Antoni. Bajo el título «Treinta años de Menorca como referente en la Unesco», Marín hablará el miércoles de la importancia de que Menorca cuente con dos designaciones por parte de la Unesco, es decir, ser Reserva de Biosfera y Patrimonio Mundial. Y es que este experto ya fue una figura clave en la declaración de Menorca como reserva de biosfera hace treinta años y ahora ha coordinado el expediente de la candidatura de la Menorca Talayótica, que lograba su inscripción a la lista de Patrimonio Mundial el pasado mes de septiembre. Es miembro de Icomos España y de la Comisión Española del Patrimonio Mundial de la Unesco, además de cofundador del Instituto de Turismo Responsable.

Cipriano Marín se ha convertido en un talismán para Menorca, ya que ha participado en dos de sus grandes hitos. ¿Hay admiración mutua?

—Sigo admirando Menorca como el primer día. Siempre ha sido una referencia para mí por la belleza de sus paisajes, su gente, su patrimonio, pero también como isla ideal que es, por los muchos valores que tiene. Menorca tiene un carácter muy especial que la diferencia de la mayoría de las islas, tiene una personalidad extremadamente fuerte. Y me permitió, de muy jovencito, como insular que soy, asomarme al Mediterráneo desde esa maravillosa ventana que es Menorca.

¿Qué supone contar con estas dos declaraciones?

—Es uno de los pocos sitios del planeta con dos designaciones de la Unesco. Es una reserva de biosfera que, además, lidera una acción, una vía propia de desarrollo sostenible y que es modelo para otras islas. Además, ha logrado que su patrimonio más importante, el de la cultura talayótica, haya entrado a la lista de Patrimonio Mundial. Es una rareza que en un territorio, y más siendo tan pequeño, acumule dos declaraciones tan importantes. Entrar a la lista de Patrimonio Mundial es formar parte del ADN que conforma la apasionante aventura de la historia de la Humanidad y, por tanto, también somos responsables de su transmisión hereditaria. Y los valores están claros. Menorca siempre ha sido mirada por mucha gente como modelo de desarrollo sostenible gracias a sus múltiples logros y también, ahora, como modelo de protección del patrimonio prehistórico. Siempre he creído que patrimonio cultural y desarrollo sostenible son dos caras de una misma moneda. Menorca completa el círculo como modelo de isla y co-

«Menorca abrió el camino al actual concepto de reserva de biosfera»

El experto **Cipriano Marín** pronunciará el miércoles la ponencia de Sant Antoni

Cipriano Marín en una imagen tomada en el poblado de Trepucó. Foto: DAVID ARQUIMBAU

mo modelo de territorio.

¿Nuestra identidad se ha construido a partir de estos valores?

—Desde luego, porque creo, es más, lo puedo afirmar, que la declaración de reserva de biosfera ha influido de forma desigual en los distintos territorios de la red mundial de reservas. A la hora de construir la identidad de Menorca, los valores que ha defendido la reserva de biosfera han impregnado el devenir de la Isla a lo largo de los últimos treinta años, dándole un carácter, unos objetivos, fomentando modelos de desarrollo y de protección de los valores de la Isla. Y desde luego que ahora, con el patrimonio mundial, los monumentos talayóticos son un referente de la identidad de Menorca, sin olvidar que lo han sido siempre, porque cualquier *menorquí* ha convivido con ellos y son parte de su identidad. Ambas cosas han conformado una identidad muy potente, poderosa, creativa e imaginativa de la Isla.

La reserva de biosfera ya fue una declaración pionera, ¿verdad?

—Menorca es declarada reserva de biosfera un año después de que se acuñara el término de desarrollo sostenible en la conferencia de Río de 1992. Fue la primera reserva que incluía todas las facetas de la realidad insular, incorporaba una visión estratégica común, los

«Es una rareza que un territorio acumule dos designaciones tan importantes de la Unesco»

«Siempre he creído que el patrimonio cultural y el desarrollo sostenible son dos caras de una misma moneda»

«Ser Patrimonio Mundial puede contribuir a la desestacionalización y a la diversificación de la oferta»

espacios naturales, la conservación de la diversidad, pero también su entramado socioeconómico y territorial, desde el mundo agroganadero hasta la actividad turística. Y por tanto, fue la primera reserva donde se superaba la estricta visión ambientalista que predominaba en la concepción de las reservas de biosfera. Era una concepción

muy orientada a la conservación, una visión muy anglosajona. Las reservas de biosfera actuales son inconcebibles sin su gente, sin sus actividades. Menorca abrió el camino del concepto actual de reserva de biosfera, dándoles una visión más holística.

La Convención del Patrimonio Mundial dice que ciertos lugares de la Tierra tienen un valor universal excepcional. ¿Qué diría que hace única y especial a la Menorca Talayótica?

—Lo primero es que se trata de una excepcional ventana abierta a la prehistoria de las islas. Este valor excepcional se sustenta también en la enorme cantidad de monumentos prehistóricos dispersos por toda la Isla y que son únicos y exclusivos. Pero una de las cosas que la hace verdaderamente especial es que todos estos monumentos están arropados o han convivido a lo largo de los siglos con un excepcional paisaje rural. Es un paisaje arqueológico vivo y vivido. Cuando hablamos de entornos arqueológicos o restos de la prehistoria suelen ser paisajes cerrados, donde no hay gente, paisajes relictos. En cambio, Menorca ha integrado su patrimonio en el paisaje actual, vivo. Esto entronca con la filosofía de la reserva de la biosfera. Es un caso muy particular en el mundo.

¿Cómo nos ven quienes nos ob-

servan desde fuera?

—La percepción general es que Menorca es una isla especial, donde se respetan los valores ambientales y culturales y con un patrimonio excepcional. Desde los territorios insulares, Menorca se ve con envidia (y ríe), porque conserva unos valores que en otros sitios se han perdido. Existe también la percepción de una isla excelente en todos los aspectos. El público al que le interesa Menorca tiene un nivel de cultura destacado, porque lo importante es el nivel de conocimiento, no el poder adquisitivo.

¿Qué futuro cree que le espera a la Isla tras ser inscrita a la lista de Patrimonio Mundial?

—Suele ocurrir que al abrirse la ventana excepcional a su conocimiento tras una declaración de Patrimonio Mundial, incrementa la actividad turística. Pero creo que no es el caso de Menorca. Es un destino turístico consolidado. Tiene su propia imagen, diferencial de calidad ambiental y cultural. La gente atraída por Menorca lo hace por los valores de los que estamos hablando. Lo que habrá, en todo caso, es una mayor diversificación de la oferta. Habrá quien se fije más en este patrimonio que, pese a tenerlo al lado, no estaba muy visible. Puede contribuir más a la desestacionalización y a la diversificación de la oferta, pero en ningún caso creo que hablemos de problemas de aumento de masificación. No obstante, el debate de la masificación siempre es bueno que se tenga. En los territorios insulares hay que tener muy en cuenta cuáles son los límites del crecimiento porque son extremadamente frágiles. Hasta ahora Menorca lo ha hecho, ha controlado relativamente bien su crecimiento.

Dice usted que «la isleidad» de Menorca permitirá sobrevivir con luz propia en un mundo globalizado. ¿A qué se refiere?

—En el mundo actual existe una tendencia a estandarizarlo y uniformizarlo todo, desde los hábitos de consumo, la cultura, hasta el urbanismo y la forma de vivir. Menorca es ejemplo de cómo no caer en la uniformización global. Por ejemplo, un resort en Lesbos y uno en Cuba son idénticos, solo cambia el personal. Y Menorca, sustentándose en sus valores, quiere marcar una diferencia en un mundo muy globalizado y esto permitirá competir de forma diferenciada.

La plaça de la Conquesta de Maó

► El mes de febrer es compliran **80 anys de la seva creació**, memòria del lloc que un dia va ser el Pont del Castell

Francesc Carreres

Documentalista

En prou ocasions m'han demanat el perquè del nom de la Conquesta, a la plaça que hi ha al darrere de la parròquia de Santa Maria, un espai avui ample i potser poc aprofitat, que és des del 1944, el record del que va ser en origen, el reducte urbà més antic de la ciutat de Maó.

Tot i el pas del temps, 80 anys de l'actual plaça de la Conquesta, aquesta encara manté en la seva nomenclatura establerta oficialment el 1860, una part dels seus orígens lligats a aquell 17 de gener de 1287, com així ens ho recorda una ressenya històrica escrita a la peanya de l'escultura en pedra del rei Alfons III de 1950: «*Lo Senyor Rei Ordena Que A Mahona Al Port, Sa Faes Una Vila Ben Murada*», cita del cronista Muntaner.¹

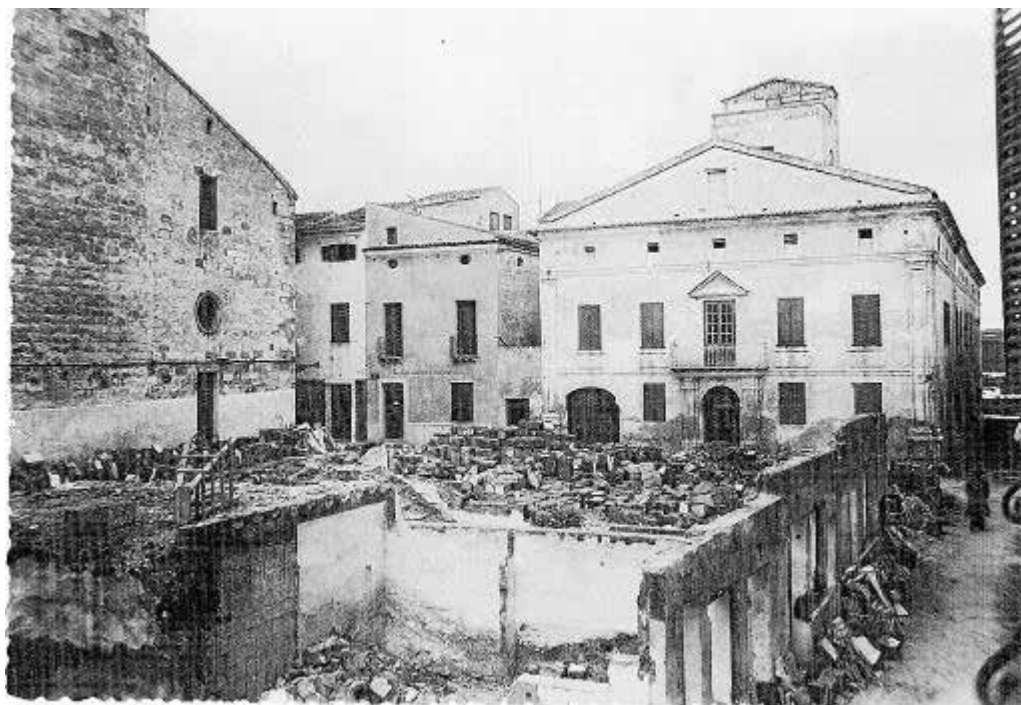
Per citar uns exemples, ho són els noms d'alguns trams de carrer com del Pont del Castell, que seria la terminologia més antiga i popular d'aquest indret, d'Alfons III (antigament Alonso III) o de la Conquesta, en són prou adients.

En el cas de petites restes urbanes, ho és un antic carreró, La Gruta, que amagat darrere una porta que just sembla una cotxeria, potser sigui l'element més antic d'aquests rodols, i els contraforts que recolzen les parets d'un antic bastió aixecat poc després de l'assalt turc de 1535, a suvora el mirador gran, tenint en compte que n'hi ha dos, element que en la majoria dels casos la gent no ho sap o simplement, se'ns passa de llarg.

Finalment, la talla de Sant Antoni Abat situada a una capelleta per sobre la porta lateral de la parròquia² i l'escultura del rei Alfons III, obra de l'escultor Frederic Marès, 1950, ens retreuen el record d'aquella gesta iniciadora d'aquell Maó medieval que enguany compleix 737 anys.

Abans de tot, un reducte medieval

Si algunes notes i fets històrics són ben significatius dels orígens d'aquest redol en el qual naixeria la plaça de la Conquesta, bàsicament ho podríem estendre a tres, primer, el nom antic que va tenir sempre aquest espai, el Pont del Castell, mot que potser encara la gent més gran així ho recordi. Segon, el fet d'establir una vila emmurallada que va tenir dos antics portals d'accés, el que possiblement donaria nom a aquest espai urbà el qual estava situat entre l'Ajuntament i la parròquia de Santa Maria, enderrocada el 1789 i el de

Imatge de l'esfondrament de la illa central de cases del Pont des Castell. Naixia així la plaça de la Conquesta. Foto: Fotos Antiques de Menorca.

L'any 1950 seria inaugurada l'estàtua del rei Alfons III, situada durant molt de temps enmig de la nova plaça, envoltada d'un jardí. Foto: Fotos Antiques de Menorca.

Sant Antoni, també dit de na Gentil, on hi hagué fins al 1915, una petita capella amb la figura del sant anacoreta, el qual donava sortida a les antigues costes de Baixamar. I tercer, lluny d'aquelles restes de gruixudes parets i velles cases, ho és el nomenclador que establert a partir del 1860, en compliment a la Reial orde del 24 de febrer de dit any, l'Ajuntament de Maó es decidí per denominacions vinculades a aquest espai i la seva història, els quals tres ens han arribat fins avui.

Gràcies a un exhaustiu treball d'investigació sobre el barri del Pont del Castell de n'Albert Martínez, podem saber el nom d'altres antics carrers avui desapareguts, de les famílies i cases que hi havia o dels edificis públics que van existir en aquest indret com l'escrivania Reial o una presó en els segles XVII i XIX.³

Per part nostra, entre la segona meitat del segle XIX i fins entrats en els anys vuitanta del passat segle, el Pont del Castell, avui plaça de la Conquesta, sabem que van coexistir, entre cases i veïnat, diferents fundacions que donarien a aquest barri humil, inici a institu-

cions que en alguns casos avui existeixen, anem a veure alguns exemples.

Comencem per un petit teatre conegut com La Reunión familiar, 1874, de filosofia més bé catòlica. La creació per part del Bisbat d'un Seminari Menor el 1887, amb el nom del Sagrat Cor de Jesús. En l'àmbit de l'ensenyança, seria el punt d'inici dels col·legis de Sant Estanislau de Kotska, 1898, el de La Salle, 1905, el qual passaria al carrer del Carme pocs anys després i el març de 1930, l'antiga escola graduada de fillets, dirigida pel mestre Joan Socias en el carrer d'Alfons III, passarien a ocupar les noves aules situades a l'avinguda Josep Maria Quadrado.

El 1900, es crearia una biblioteca dita de l'Apostolat, en el mateix edifici que havia sigut Seminari Menor, lloc on s'impartien classes de catequesi. El 1945, seria reformat i adaptat el gran casat de Can Mercadal, edifici d'estil neoclàssic de 1761, que inicialment es denominaria Museo Provincial de Bellas Artes de Mahón i avui, seu de l'arxiu històric de la ciutat i biblioteca. Finalment, en el mateix carrer del Pont del Castell, estigueren al

questa, les obres d'esbucament de les cases de la illa central començarien el 13 de setembre de 1942, immobles limitats pels carrers de Pont del Castell, d'Alfons III i el de la Conquesta que formava una «L» i connectava amb el primer citat. La primera de les cases en caure seria la marcada amb el número 4, que feia cap de cantó entre els carrers d'Alfons III i el de la Conquesta, per seguir enderrocant successivament la resta. El dia 8 de novembre de 1942, sortirien els darrers llogaters d'aquelles petites i pobres cases i el 14 de febrer de 1942, ja no quedava res dempeus. Naixia d'aquesta manera, el pla que prendria el nom d'un dels tres carrers més antics de Maó, la Conquesta.

En el decurs del temps i sempre cercant un embelliment a aquest nou espai, a la festa de Sant Antoni Abat de 1950, seria inaugurada l'estàtua del rei Alfons III, situada durant molt de temps enmig de la nova plaça, envoltada d'un petit jardinet. Arran d'unes obres de millora fa uns pocs anys, aquesta passaria a ocupar el lloc on la veiem avui.

El proper mes de febrer es compliran 80 anys de la creació de la plaça de la Conquesta, memòria d'allò que un dia va ser el Pont del Castell, un espai gran i obert en el qual podem seguir com si fos un joc, el rastre imaginativament, del que un dia va ser l'origen de Maó.

Notes:

1. L'escrit i placa a la que fem referència seria posada el juliol de 2018, seguint les directrius de l'actual llei de Memòria Històrica tapant així, l'antiga descripció d'origen franquista.
2. L'actual imatge que podem veure és una reproducció del 2000, l'antiga per qüestions de preservació, sembla una talla del s. XVII, està custodiada a la rectoria de Santa Maria.
3. «El Pont des Castell de Maó, Història de la seva trama urbana (1600-1800)». Revista de Menorca, 1995, Albert Martínez Esteban.
4. Arran de l'enfonsament de la barana dita de s'Esquina colzos el 1915, aquesta afectà al pont on hi havia la capella de Sant Antoni, en el primer tram de dit carrer. La imatge seria guardada per la família que vivia al costat fins que l'oferiria a Santa Maria a inicis dels anys quaranta.

llarg d'anys els jutjats municipals i fins als anys vuitanta del passat segle, l'Orfeó Maonès.

En el món de la cultura i les tradicions, els antics carrers que voltaven el Pont del Castell van ser durant molts anys pas obligat d'antigues processons com la de La Sang la nit de Dijous Sant (primera meitat del s. XIX), la de Sant Antoni Abat, el matí del 17 de gener, següent que es va mantenir fins als tombants dels anys cinquanta del passat segle⁴ i la de l'Encontre, el matí del Diumenge de Pasqua, fins al 1931.

La plaça de la Conquesta

El projecte d'obrir la plaça de la Conquesta a inicis dels anys quaranta, obeeiria a la necessitat (potser avui seria impensable), de millorar i modernitzar algunes zones urbanes que amb el pas del temps s'havien anat degradant, eliminant edificis que es consideraven vells i antiestètics essent els primers a caure, les cases que estaven aferrades al pany de murada del bastió, línia urbana que conformava un carrer dit de na 'Menena Curta', obres que donarien peu a l'actual plaça del Bastió, 1943. Per cert, sort que es va salvar el portal de Sant Roc.

En el cas de la plaça de la Con-

cesccarreres@hotmail.com

De quan Menorca fou 'alliberada de mans de pagans'

► Ser fidels a la nostra cultura i història és el **millor reconeixement** a les generacions que ens han precedit des de 1287

Miquel Àngel
Casasnovas

Historiador

«**L**o que jo sé és que lo benaventurat Sant Antoni és lo patró i defensor d'esta illa, perquè en lo dia de la sua festivitat la present illa de Menorca fonc alliberada de mans de pagans i posada en mans de cristians, mitjançant lo divinal adjutori, per intercessió i invocació del dit benaventurat sant, i així, de dit dia en avant [...] la dita festivitat del dit benaventurat sant és estada colta i venerada per vot de tots els qui en ella s'atrobaren, com lo beneit diumenge, talment que, en recordança de tal alliberació, los magnífics Jurats de la present illa feien fer processó general i sermó, en lo qual se refrescava quiscun any la gran mercè qual s'era feta en dita diada per la intercessió del dit benaventurat sant, i quiscun any en dita diada, per la sobredita memòria, treien lo penó o bandera de l'estendard que fonc en lo dia que los cristians guanyaren la illa; i açò sé perquè des que só en lo món ho he vist fer, i ja de mos pares, que eren persones velles, los quals deien que des que tenien record havien vist fer lo mateix, talment que no hi ha memòria de hòmens en contrari que es recorden del contrari».

Així s'expressava l'any 1575 el batle general de Menorca, Joan Marot, llavors de 55 anys, en el procés pel qual els menorquins reclamaren al bisbe de Mallorca que la festivitat de Sant Antoni tornàs a ser festa de precepte a l'illa, la qual cosa finalment s'aconseguí. Però no ens interessa ara aquesta qüestió (que ha estat estudiada per Josep Salord i Farnés i Florenci Sastre), sinó els arguments que fa servir Marot en la seva declaració: 1) El dia de Sant Antoni Menorca fou conquistada als musulmans gràcies a la intercessió del sant eremita. 2) La diada de Sant Antoni era memòria viva d'aquest esdeveniment cabdal de la història dels menorquins. 3) Els fonaments de la diada eren el sermó pronunciat durant la missa, que rememorava els fets i la decisiva intervenció divina, així com la processó amb el penó o estendard. 4) La festa era celebrada des de temps immemorial i viscuda de generació en generació. (El lector haurà pogut observar com el mot *diada* apareix en dues ocasions en el breu text que hem transcrit, actualitzant, això sí, l'ortografia per fer-lo més entenedor; paraula que també trobam en altres tex-

tos de l'època).

Arguments similars ja s'havien esgrimit poc després de la destrucció de Ciutadella pels otomans, l'any 1558, amb la finalitat de restaurar la festivitat de Sant Antoni en una ciutat encara arruïnada. Així, un document de 1568 indica que es feia «en remembrança del passat i que nos perdés lo record per lo esdevenidor». Tot plegat ens dona compte de la importància que la diada Sant Antoni tenia per als menorquins, que per acord unànim del Consell General havien ratificat el sant eremita com a patró de Menorca. Certament, durant molts segles no existia la història com a disciplina científica de coneixement, però això no vol dir que les societats medievals, per exemple, no tinguessin una memòria dels fets històrics que havien estat fonamentals a l'hora de configurar la seva consciència col·lectiva. D'aquesta manera, la conquesta de Menorca per Alfons el Liberal el gener de 1287 era un moment clau, en realitat el fundacional, del poble de Menorca. El fet d'afirmar que «l'illa de Menorca fonc alliberada de mans de pagans i posada en mans de cristians», expressió prou repetida en textos dels segles XVI i XVII, implicava assenyalar un punt d'inflexió radical en la història de l'illa. Els «pagans» eren aquí els musulmans (en el sentit de no cristians), i la conquesta havia suposat la reimplantació de la fe cristiana a Menorca, desapareguda durant segles. Hi ha, idò, un clar distanciament respecte dels habitants de l'illa anteriors a 1287. Aquests eren uns *altres*, els moros o pagans, enfront d'uns *nosaltres* cristians, en un moment en què la religió era el primer element identificador individual i col·lectiu. Manurqa havia esdevingut Menorca.

La tradició menorquina tardomedieval explicava els fets de la conquesta a partir dels relats que s'havien transmès durant generacions fins que en algun moment es va posar una versió per escrit, la que seria coneguda com la «Crònica menorquina», que es conservava a Menorca al final del segle XV, d'on la va prendre Pere Miquel Carbonell. Com ja va suggerir Mn Josep Salord i Farnés, segurament era aquesta crònica la versió oficial de la conquesta que feien servir els predicadors de la diada de Sant Antoni per elaborar el sermó que cada any *refrescava* (i potser també actualitzava) la memòria d'aquests fets. Amb el ritual anual de cada Sant Antoni, amb el sermó i la processó, a la qual s'uniria la representació teatral al carrer de la «Presca de Menorca» i altres

Retrat del segle XV d'Alfons III el Liberal, per Jaume Mateu y Gonçal Peris. Museu d'Art de Catalunya.

Menorca» (1908). Però el nostre coneixement històric, fonamentat sobre fonts documentals i arqueològiques, ha experimentat un important progrés des de llavors. Encara que resten molts detalls per aclarir, coneixem cada vegada millor la Menorca andalusina anterior al 1287, podem interpretar i contextualitzar l'episodi de la conquesta i sabem prou bé, a grans trets, com es va produir la colonització i l'organització institucional de Menorca al final del segle XIII i començament del XIV. I amb tot el que coneixem fins ara, sembla clar que 1287 és la ruptura més sobtada i radical que ha experimentat la història menorquina des que l'illa va ser colonitzada pels primers pobladors, al final del III mil·lenni aC., ja que suposà l'eliminació de la societat andalusina anterior per l'expulsió i l'esclavatge i el seu reemplaçament per una de nova. Els nous pobladors, procedents majoritàriament de Catalunya i Mallorca, van implantar a Menorca les institucions i formes de vida i costums pròpies de la Catalunya tardomedieval, a més de la seva llengua catalana i, és clar, la religió cristiana. És, idò, un canvi radical de civilització que és el substrat de la Menorca actual, malgrat els més de set segles transcorreguts. I encara que avui la societat menorquina és molt més plural i diversa en tots els ordres, no deixa de ser hereva d'aquells que van venir a repoblar l'illa després de 1287.

El lector em permetrà d'acabar amb les paraules que van servir de cloenda al pregó de Sant Antoni que vaig pronunciar l'any 2000 perquè em sembla que encara són ben actuals: Ser fidels a la nostra cultura i a la nostra història és el millor reconeixement que podem fer a les generacions de menorquins que ens han precedit des de l'any 1287. Sols assumint sense complexos el nostre passat ens podrem projectar vers el futur. Però això no s'ha de fer des de l'exclusió i l'autocomplaença, sinó des de la integració i l'obertura als altres pobles. Ser solidaris i integradors amb aquells qui volen viure entre nosaltres, però que són diferents per motius d'origen, de raça, de creences i de cultura, és el millor homenatge que podem retre a aquells menorquins que van ser violentament expulsats de l'illa que els va veure néixer.

actes, els menorquins recordaven la conquesta protagonitzada pel rei Alfons i el seu origen com a col·lectivitat. Segons la tradició, la intervenció divina es manifestà amb prodigis i les aparicions de sant Jordi i sant Antoni, invocats per l'exèrcit cristià, la qual cosa va decidir la victòria. Els fets reals, és clar, s'amalgamaven amb afeigits més o menys llegendaris que volien subratllar precisament la intervenció divina. Segons la fe catòlica, Déu, Senyor de la Història, és qui guia en darrer terme els esdeveniments humans.

En els segles següents es van anar incorporant al relat tradicional de la conquesta el que aportaven les cròniques catalanes, especialment la de Muntaner, així com els relats de cronistes i historiadors com ara Joan Binimelis, Joan Dameto, Rodrigo Méndez Silva, el P. Juan de Mariana o Jerónimo Zurita. Seria, però, Joan Ramis i Ramis qui intentaria fer el primer estudi crític de l'episodi de la conquesta en el marc del seu poema

èpic «La Alonsiada» (1818), al qual l'historiador interessava especialment les nombroses i extenses notes que el complementen. Un treball que pretenia sistematitzar i ampliar en el segon tom de la seva «Historia civil y política de Menorca», que no arribà a escriure en esdevenir-li la mort.

Les històries de Menorca del segle XIX (Rafael Oleo, 1874; Pere Riudavets, 1885-88; Joan Benejam Saura, 1897) són tributàries d'aquesta tradició historiogràfica i no incorporen novetats apreciables. D'aquí la importància que tenen les aportacions de Gabriel Llabrés Quintana i, sobretot, de Cosme Parpal, fonamentades per primera vegada amb la documentació d'arxius forans, sobretot l'Arxiu d'Història de la Corona d'Aragó. Cal remarcar la rellevància de la tesi doctoral de Cosme Parpal, «La conquesta de Menorca en 1287 por Alfonso III de Aragón» (1901), aprofitada ja per Francesc Hernández Sanz a l'hora de redactar el seu «Compendio de Geografía e Historia de

Actes de cultura i diversió

CIUTADELLA

AVUI 13

► **De 10 a 22h.** Inici de la Fira de Sant Antoni a la Contramurada, entre el Molí des Comte i el carrer de Pere Martorell. Dia 17, s'obrirà de 10 a 20 hores.
► **A les 12.30h.** Concert de La Dolce Swing Band i ballada de Lindy Hop, en el marc de la Fira.
► **A les 19h.** Gala musical de lliurament dels premis Protagonistes de la Vida Menorquina i dels premis periodístics des Diari, al Teatre des Born.

DEMÀ 14

► **A les 10h.** XXIII Trobada de Vela Llatina i Barques Clàssiques de Sant Antoni, des de la caseta de comandància del port antic.
► **De 10 a 14h.** Excursió «Un paisatge al fil del temps», de Montefí a la Naveta des Tudons pel camí vell. És necessari inscriure's.
► **A les 12h.** Ballades populars amb el Grup Folklòric Sant Miquel, a la Fira.
► **De 17 a 19h.** Jocs en família a càrrec de Bota i Juga, a la Fira.

DIMARTS 16

► **A les 19h.** Acte institucional al Saló Gòtic i pregó a càrrec de Josep Pons Fraga.
► **A les 20h.** Concert de Leonman-so amb banda, a la Fira.

DIMECRES 17

► **A les 11h.** Missa solemne a la Catedral i processó dels Tres Tocs.

MAÓ

AVUI 13

► **A les 11.30h.** «La conquesta gegant de Menorca», a càrrec de la Colla de Geganters de Lluçmaçanes i la Banda de Música de Maó. Sortida des de la plaça de s'Esplanada i representació (a les 12.15 h) a la plaça de la Constitució.
► **A les 19h.** «Temps romàntics». Concert de piano i soprano, a l'Ateneu.
► **A les 19h.** «A la moda del segle XVIII». Desfilada amb vestits d'època, a la sala d'audiències del Claustre del Carme.

DEMÀ 14

► **A les 10h.** Ruta de les set portes pel centre de Maó, a càrrec de Francesc Carreras. Trobada a la plaça de la Conquesta.
► **A les 19h.** «Barba-rossa», a càrrec de La Trup, al Teatre Principal.

DILLUNS 15

► **A les 18h.** «De llunes i ales». Contacontes, a la Biblioteca Pública de Maó.
► **A les 19h.** «Dones i bogeria», amb Beta Teatre, Pluma i Maria Soucheiron, en nom de Neurodiver Gent Microteatre, poesia, relat i música d'autoria kilòmetre O, a la Bi-

Fira de Sant Antoni. Imatge de l'any passat del mercat de Ciutadella, molt concorregut de visitants.

Foto: KATERINA PU

lioteca Pública de Maó.

DIMARTS 16

► **De 10 a 21h.** Mercat de Sant Antoni, a la plaça de s'Esplanada.
► **De 18 a 21h.** Revetla de Sant Antoni, a la plaça de s'Esplanada, amb Pinyeta Pinyol, Grup Folklòric Es Rebot i glosat. Hi haurà torrada.
► **A les 18.30h.** Processó de Sant Antoni, des de l'antiga església de Sant Antoni (s'Arraval) fins a la nova (avinguda Vives Llull).
► **A partir de les 19h.** Torrades populars a l'església de Sant Antoni, Sant Climent i Lluçmaçanes.

DIMECRES 17

► **De 10 a 14h.** Mercat, a la plaça de s'Esplanada. A les 11h hi haurà cuina en directe.
► **A les 10h.** Benedicció d'animals, al Pla de Sant Climent.
► **A les 11h.** Missa a l'església de Sant Antoni i a les 12h, sortida cap al carrer de ses Moreres per beneir els animals.
► **A les 17.30h.** Sortida del Cavall Gegant de Maó, des de la plaça de s'Esplanada.
► **A les 18h.** Ple extraordinari de Sant Antoni i conferència de Cipriano Marín, a la sala de plens del Consell.
► **A les 20h.** Concert amb l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears, Maria Camps i Joan Lainez, al Teatre Principal.

ALAIOR

AVUI 13

► **De 10 a 14h.** Petit mercat de Sant Antoni, al claustre del Convent de Sant Diego. Hi haurà, a les 11 hores, cuina en directe.
► **A les 18.30h.** Cercavila de dimonis amb la batucada BatuLò, des de la Plaça Nova.

DIMARTS 16

► **De 19 a 20.30h.** Vigília de Sant Antoni amb torrada popular i ballada amb l'agrupació Rondalla i el Grup de Ball d'Alaior, a la plaça de la Constitució.
► **A les 20h.** Torrada i actuació amb Los Chaveas, al Centre Cívic de Cala en Porter.

DIMECRES 17

► **A les 19h.** Glosat amb Soca de Mots, a la sala de Cultura Sant Diego.

SANT LLUÍS

DIMARTS 16

► **A les 17.30h.** Jocs tradicionals i populars i taller de joguina amb material reciclat, a càrrec de Bota i Juga, a l'envelat del Pla de sa Creu.
► **A les 19.30h.** Torrada i actuació d'Eva Pons Trio, a l'envelat.

DIMECRES 17

► **A les 9h.** Campionat de petanca, a les pistes de petanca.
► **A les 9.30h.** Primera Competició de la Lliga de Menorca de Tir amb fona, modalitat pilota. Seguidament, «Vine a tirar amb fona», a la zona esportiva.
► **A les 10h.** Missa i beneïda d'animals al Pla de Cas Rector.
► **De 10 a 12h.** Trofeu de Sant Antoni de Tir amb arc, a la zona esportiva. I vine a provar aquest esport.
► **A les 11.30h.** Exhibició de doma menorquina, a càrrec de Sito Pons, al carrer Pere Tudurí.
► **A les 12h.** Presentació de «Cançons de Xerxa», de Cris Juani-co.
► **A les 12.30h.** Actuació del Grup Folklòric de Música i Ball del CCE Sant Lluís, a la zona esportiva.
► **A les 13h.** Amollada de coloms i exhibició de falconeria, també a la

zona esportiva.

► **A les 14h.** Paella popular, al camp de futbol.
► **A les 16.45h.** Sortida dels dimonis a càrrec de la Colla de Gegants de Sant Lluís i dels Myotragus Dimonis de Ferreries, a la zona esportiva.
► **A les 18.30h.** Concert de Cris Juanico amb «Cançons de Xerxa», a la sala Albert Camus.

ES MERCADAL

AVUI 13

► **De 9.45 a 13.30h.** Taller gratuït «Acció-directa, no-violència i activisme», al recinte firal.

DIMARTS 16

► **A les 19h.** Torrada i actuació musical d'Oliagu Broix, a la plaça Pare Camps.

DIMECRES 17

► **A les 9.30h.** Excursió pel camí Reial del nord fins a Santa Àgueda. Trobada a l'aparcament des Molí.
► **A les 9.30h.** Missa i seguida-benedicció d'animals, al carrer Nou.
► **A les 18h.** Teatre familiar intergeneracional «La rateta presumida», amb la companyia Vasallo, a la sala multifuncional.

FORNELLS

DIMARTS 16

► **A les 19h.** Recorregut des del CEIP Fornells amb el ninot creat pels alumnes del centre, amb l'acompanyament de la Batucada Batumba.
► **A les 20h.** Torrada a la plaça de s'Algaret i després actuació musical del grup No Hi Som Tots, a cas Contramestre.

DIMECRES 17

► **A les 11.15h.** Missa i benedicció d'animals a la plaça de l'Església.
► **A les 16h.** Jocs populars amb sa Xaranga, a la plaça de s'Algaret.
► **A les 19h.** Acte institucional, al Teatre de Fornells.

FERRERIES

AVUI 13

► **A les 20h.** Inauguració de l'exposició col·lectiva del Foto Club F/Llum, al vestíbul de l'Auditori de Ferreries.

DIMARTS 16

► **A partir de les 20h.** Ballada popular, torrada, glosat i correfoc, a la plaça d'Espanya.

DIMECRES 17

► **A les 11h.** XII Concurs de Paelles, a la plaça d'Espanya. Sobretaula de codolades i lliurament dels VI premis Joan F. López Casanovas a les millors codolades.
► **A les 19h.** Presentació del número 41 de la publicació dels Premis Literaris Francesc d'Albranca 2023. Es donarà a conèixer la composició de la Junta de Caixers de Sant Bartomeu, a l'Auditori.

ES CASTELL

DEMÀ 14

► **A les 18h.** Concert amb Eva Pons Trio, a Thalassa.

DIMARTS 16

► **A les 17h.** Inici de la torrada, a l'envelat de s'Esplanada. Taller de màscares amb la Colla de Geganters i Grallers des Castell, espectacle infantil «Mario y Teach» amb Fiesta Friends, concert amb Es Clot de ses Ànimes, música amb el grup Juke Box Band i revetla amb Fandango All Stars.
► **A les 19h.** Glosat amb Soca de Mots, al Centre de Cultura Villacarlos.

DIMECRES 17

► **A les 10h.** Mercat, a la plaça de s'Esplanada.
► **A les 11h.** Partides ràpides d'escacs, a s'Esplanada.
► **A les 11.45h.** Beneïdes. Trasllat des de la parròquia del Roser fins a la plaça de s'Esplanada. I mostra folklòrica amb el grup Castell de Sant Felip.

ES MIGJORN GRAN

DIMARTS 16

► **A les 19h.** Torrada popular solidària i ballada amb Aires des Migjorn.

DIMECRES 17

► **A les 10.30h.** Benedicció d'animals al pla de l'Església. A continuació, missa.
► **A les 18h.** Actuació d'Eva Pons Trio, a la plaça de l'Església.